

guenti nardi pistici pretiosi, & unxit pedes Jesu, & exterit capillis capitis sui. Domus autem, inquit, tota repleta est odore unguenti. Quod utique indicat, quia odor doctrinae, qui procedit de Christo, & sancti Spiritus fragrantia, replevit omnem mundi hujus domum, ac totius Ecclesiae domum. Vel certe replevit omnem domum animae illius, quae odoris Christi suscepti participium, offerens primo fidei suae munus, velut unguentum nardi, & recipiens ex hoc gratiam Spiritus sancti, & spiritualis doctrinae fragrantiam. Quid ergo interest utrum in Cantico Canticorum sponsa perungat unguento sponsum: an in Evangelio discipula magistrum, & Maria Christum: sperans, ut diximus, redire ad se ex hoc unguento odorem verbi, & fragrantiam Christi, ut eo ipso dicat, Christi bonus odor sumus Deo. Et quoniam plenum fide fuit istud unguentum, & pretiosi effectus, ob hoc & Jesus testimonium reddidit ei, dicens: Bonum opus operata est in me. Sic ergo rursus in Cantico Canticorum, post aliquanta amplectitur emissiones sponsae: sicut hic opus Mariae, ait enim: Emissiones tuae paradisus cum fructu pomorum. Cypereus cum nardis. Nardus cum crocis. Amplectitur ergo & in his emissiones ac munera sponsae. Observavimus sane quod in his quae nunc memoravimus pluraliter primo, postmodum singulariter nardum posuit, quod puto secundum illam rationem dictum: quia negotiator regni caelorum, plures primo margaritas negotiatur: usquequo ad unam perveniat pretiosam. Et forte quod dixit: Emissiones tuae paradisus cum fructibus pomorum: illos indicat fructus cum nardis plurimis, quos afferimus ex institutionibus, & doctrina prophetica. Ex doctrina vero ipsius Domini nostri Jesu Christi: emissiones nostrae & munera, non plures habent nardos, sed unam. Sed nunc redeamus ad eam quae dicit, Nardus mea dedit odorem suum: & vide si possumus adhuc etiam hoc in loco intelligere praesenti: quod si quando valuerimus integrè & decenter exponere de deitate Christi, virtutemque ejus ac majestatem dignis assertionibus consignare: tunc fortassis merito dicet, vel Ecclesia illa, vel anima, quae ita manifestè potuerit gloriam ejus exponere, Nardus mea dedit odorem suum. Nec mirum videri debet si Christus, quemadmodum fons est, & flumina aquae vivae de eo procedunt, & quemadmodum panis est, & vitam dat: ita & nardus est, & odorem reddit: & unguentum est, quo qui uncti fuerint, Christi fiant: sicut dicit in psalmo: Nolite tangere Christos meos. Et fortasse secundum illud quod dicit Apostolus: His qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni, vel mali: singulis quibusque sensibus animae, singula quaeque Christus efficitur. Idcirco enim & verum lumen dicitur, ut habeant oculi animae quo illuminentur: idcirco & verbum, ut habeant aures quod audiant: idcirco & panis vitae, ut habeat gustus animae quod degustet. Idcirco ergo & unguentum, vel nardus appellatur ut habeat odoratus animae fragrantiam verbi: idcirco & palpabilis, & manu tractabilis, & verbum caro factum dicitur, ut possit interioris animae manus contingere de verbo vitae. Haec autem omnia unum atque idem est Verbum Dei, quod per haec singula affectibus orationis commutatum, nullum animae sensum gratiae suae relinquit expertem. Alligamentum guttae fratruelis meus mihi in medio uberum meorum manebit, sive commorabitur. Eisdem adhuc verba sunt sponsae ad adolescentulas, ut videtur, loquentis. Prius quidem dixerat, quia nardus sua dedisset odorem sponso, & quia per unguentum quo unxerat eum, odoris fragrantiam receperat: nunc autem ait, Fratrenus meus mihi guttam redolet, & hanc non diffusam, neque ut libet dispersam sed colligatam & constrictam: quo scilicet odor ipsius suavitatis densior reddatur & vehementior. Et hic, inquit, cum talis sit, in medio uberum meorum demoratur, & commanet, & requiem ac mansionem suam facit in loco pectoris mei. Verum quod nunc primum cognominavit eum fratrem suum sponsa, & nominis hujus appellatione per totum penè libelli textum frequenter utitur, dignum puto ut prius requiramus appellationis ipsius causam, & quid vel unde fratrenus dicitur, exponamus. Fratrenus appellatur fratris filius. Requiritur quis sit primò frater sponsae, cujus hic filius habeatur: vide si possumus dicere sponsam quidem ex gentibus esse Ecclesiam: fratrem verò ejus, priorem populum: & fratrem, ut res indicat, seniore. Quia ergo ex illo populo Christus secundum carnem nascitur, ob hoc ab Ecclesia gentium, fratris filius appellatur. Quod ergo ait: Alligamentum guttae fratrenus meus mihi: corporae nativitate ejus indicat

sacramentum. Videtur enim quodammodo alligamentum esse, & vinculum quoddam animae corpus: quod alligamentum, gutta in Christo divinae virtutis ac suavitatis astringitur. Si autem ad unamquamque animam quae dicta sunt referuntur alligatura guttae, dogmatum continentiae constrictio, ac divinarum sententiarum nodositas intelligitur. Innexa enim sibi invicem sunt fidei rationes, & vinculis veritatis astrictae. Denique & lex mundum dicit esse omne vas quod alligatum est: immundum verò quod solutum fuerit & non ligatum. Cujus rei haec figura erat, quod Christus, in quo nunquam fuit ulla immunditia peccati, alligamentum guttae dicitur. Et ideo anima non debet contingere aliquid dissolutum, & quod non sit ratione subnixum, & dogmatum veritate constrictum: ne immunda fiat. Qui enim immundum contigerit, immundus erit secundum legem. Contingit namque eum sensus irrationabilis, & alienus à sapientia Dei, & faciet eum immundum. Vide autem si forte Filium Dei in carne guttam dictum, & quasi breve aliquid, & exiguum nominatum possumus accipere, sicut & Daniel de eo dicit: Lapidem parvum de monte excelsum sine manibus, & factum post haec montem magnum. Vel sicut in libello duodecim Prophetarum nihilominus gutta quidem futura dicitur, quae congreget populum. Est ergo & in Prophetis ita scriptum: Et erit ex gutta populi hujus congregatus Jacob. Decebat enim eum qui veniebat congregare, non solum Jacob, sed & omnes gentes, quae sicut Propheta dicit: Reputatae sunt tanquam guttae ex situla, exinanientem se divinitatis forma, effici ipsam guttam, & sic venire ad congregandam guttam gentium, & gutta nihilominus reliquiarum Jacob. Sed & in quadagesimo quarto psalmo dicitur ad dilectum, cui etiam ipse psalmus ascribitur: Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis. A vestimentis ergo Verbi Dei: quae est doctrina sapientiae, procedit myrrha mortis duntaxat indicium, pro humano genere suscepta. Gutta, ut supra diximus, exinanita divinitatis forma servilis formae suscepta dignatio. Casia quoque, quoniam id genus herbae aquis indefinensibus nutriti dicitur, & coalescere, redemptionem humani generis per aquas baptismi indicat datam. Sic ergo alligaturam guttae fratrenum suum sponsa tanquam nuptiali dramate loquens, inter medium uberum suorum commorantem dicit. Ubera, ut superius jam diximus, principale cordis adverte: in quo Ecclesia Christum, vel anima Verbum Dei, desiderii sui vinculis alligatum tenet, & alitum. Si quis enim Verbum Dei toto affectu in corde suo, & toto amore constringit, ipse solus poterit odorem fragrantiae ejus, & suavitatis accipere. Botrus cyperi fratrenus meus mihi in vineis Engaddi. Quantum ad litterae ipsius explanationem, habet aliquid ambiguum, quod ait: Botrus cyperi fratruelis mihi: quia & uva florens cyperus appellatur, & species quaedam extrinsecus virgulti est quae cyperus dicitur: ferens etiam ipsa floridum quemdam fructum, in modum florentis uvae prolatum. Sed videtur magis ad fructum vitis respicere sermo, quandoquidem vinearum Engaddi facta est memoria. Engaddum autem ager terrae Judae est: non tantum vineis, quantum balsamis florens. Hic ergo erit historicus sensus sponsae loquentis ad adolescentulas, ut intelligatur dicens, Primò quidem nardus mea odorem mihi sponso mei reddidit. Secundò verò alligamentum guttae effectus est fratrenus meus mihi, demorans inter media ubera mea. Tertio botrus cyperi ex vineis Engaddi, superans omne quicquid est in odoribus, & floribus suavitatis: quo scilicet audientes haec adolescentulae, magis ac magis ad charitatem sponso concitentur & amorem. Idcirco autem singularitatem & per ordinem, primò nardum suam, deinde guttam, post haec etiam botrum cyperi nominat: ut per eos gradus, quosdam profectus doceat charitatis. Sed videamus jam quid spiritualis habeat intellectus. Siquidem hic qui appellatur botrus, ad fructum vitis referendus est: Verbum Dei accipimus, sicut sapientiam & virtutem, & thesaurum scientiae, aliaque multa, ita & vitem veram dici. Sicut ergo his quibus efficitur sapientia, & scientia, non ad subitum, sed per profectus quosdam & gradus, pro studiis & intentione ac fide eorum, qui ei vel in sapientia, vel in scientia, vel in virtute participantur, sapientes eos, & scientes reddidit vigentesque virtutibus: ita & in quibus vitis vera efficitur, non eis ad summum maturos botros producit, & dulces: nec repente eis efficitur vinum suave, & lactescens cor hominis, sed primò producit eis suavitatem tantummodo odoris in florem. Botrus hic florens esse memoratur in vineis Engaddi, ut gratia fragrantiae ipsius immittatur in initiis animae, ut

post haec pati possit acerbiter tribulationum & tentationum, quae propter Verbum Dei credentibus excitantur, & ita demum maturitatis ejus dulcedinem praebet, usque dum perducat eos ad torcularia, ubi effunditur sanguis uvae, sanguis novi Testamenti, qui bibatur in die festo in superioribus, ubi stratum magnum paratum est. Sic ergo per singulos hos profectus graduum incedere oportet eos, qui per sacramentum vitis, & botrum cyperi initiati, ad perfectionem feruntur, & calicem novi testamenti ab Jesu susceptum bibere contendunt. Quòd si cyperus sui generis arbor accipiendus est: cujus fructus etiam flos, non tantum odoris suavitatem, quantum & vim calefaciendi ac fovendi dicitur possidere: illa sine dubio accipitur sponso virtus, quae incalescunt animae erga fidem ejus, & charitatem quae contingebat eos, qui dicebant: Nonne cor nostrum erat ardens intra nos, cum adaperiret nobis scripturas? Vel certe quoniam de vineis Engaddi botrus hic florens nominatur esse: Engaddi autem interpretatur oculus tentationis meae: si quis est qui intellectum habere potest, quomodo tentatio est vita hominis super terram: & intelligit quomodo quis in Deo eripitur à tentatione, & qui agnoscit qualitatem tentationis suae, ita ut possit de ipso dici: quia in his omnibus non peccaverit labiis suis coram Deo: huic botrus cyperi de vineis Engaddi efficitur Verbum Dei. Observandum tamen est quod verba sponsae ita referuntur, ut & nardus & alligamentum guttae, & botrus cyperi ipsi soli sint, utpote quae in hos jam profectus ascenderit. Sola enim perfecta anima est, quae ita habet purum & purgatum odoramentum sui sensus, ut possit nardi, & guttae & cyperi ex verbo Dei procedentis fragrantiam capere, & gratiam divini odoris haurire.

HOMILIA TERTIA.

ECCE ES SPECIOSA PROXIMA MEA, ecce es speciosa, oculi tui columbarum. Secundò jam sponso cum sponsa in verbo colloquioque miscetur. Et primo quidem sermone invitavit eam ad hoc, ut cognosceret semetipsam, dicens ei quòd bona quidem esset inter mulieres, sed nisi cognosceret semetipsam, certa quaeque pateretur, & quasi quae velociter ad agnitionem sui sensu intellectuque cucurrerit, comparat eam equis suis, vel equitatu, quibus obtinuerit cursum Pharaonis. Simul & genas ejus pro insigni verecundia, & conversationis pernicitate, turturibus comparat: cervicemque ejus, ornamentorum redimiculis. Nunc autem jam speciosam proficitur eam, & speciosam: non sic ut prius in mulieribus tantum, sed quasi proximam sibi, & adhuc in majore titulo laudis extollit & affirmat: quia non tantum cum proxima est ei speciosa sit, sed & si contingat ei absentem esse, etiam sic speciosa sit. Hoc enim indicatur in eo, quòd cum dixisset: Ecce es speciosa proxima mea: addit post haec absolute, & sine ulla adjunctione: ecce es speciosa. Sed in superioribus non laudaverat visum ejus, credo quia nondum ad intuitum profecerat spiritualis intelligentiae: nunc ergo ait, Oculi tui columbarum. Grandis in hoc profectus ejus ostenditur, ut quae prius tantum speciosa in mulieribus dicta est, nunc ut proxima speciosa dicatur, ex ipso sine dubio sponso splendorem decoris accipiens, ut semel ab ipso sumpta pulchritudine, etiam si accidat ei paululum sponso absentem pati, nihilominus pulchra permaneat. Quòd autem oculi ejus comparantur columbis, ob hoc profectò contingit: quia divinas scripturas, non jam secundum litteram, sed secundum spiritum intelligat, & aspiciat in eis spiritualia mysteria. Columba enim indicium est Spiritus sancti. Spirituali ergo sensu intelligere legem, & Prophetas: hoc est oculos columbae habere. Et hic quidem columbae oculi ejus appellantur. In psalmis vero hujusmodi anima pennas sibi dari columbae desiderat, ut volare possit in intellectum spiritualium mysteriorum, & requiescere in atris sapientiae. Sed & si dormire quis possit, hoc est, collocari, & requiescere in medio sortium, atque intelligere sortium rationem, & cognoscere divini iudicii causas: non solum pennae columbae, quibus in spiritualibus intellectibus volat, promittuntur ei, sed deargentatae pennae: id est, verbi & rationis ornamento decoratae. Scapulae quoque ejus in specie auri fieri dicuntur, ubi constantia fidei, & dogmatum stabilitas indicatur perfectiorum. Ergo si caput esse Christus dicitur, nihil puto absurdum videri, si & oculi eorum, qui secundum interiorem hominem spiritualiter intel-

ligunt, & spiritualiter dijudicant, spiritus sanctus esse dicantur. Et ob hoc fortassis in lege sicut agnus positus est, per cujus hostiam populus purificaretur in pascha: ita & columbae positae sunt quibus purificatur homo, ingressus hunc mundum. Sed & de eo nunc dicere, & hostiarum qualitates discutere, longior videtur excessus, & proposito operi minime conveniens. Haec autem memorasse sufficiat, pro eo quòd praesens sermo continet, Oculi tui columbae: quasi diceret, oculi tui spirituales sunt: spiritualiter videntes, spiritualiter intelligentes. Potest adhuc profundiore fortassis sacramento quòd dixit: Ecce es speciosa proxima mea, intelligi de praesenti saeculo dictum: quia speciosa quidem sit, & hic Ecclesia cum proxima est Christo, & cum imitatur Christum. Quòd verò iteravit & dixit: ecce es speciosa, potest ad futurum saeculum pertineret: ubi jam non solum imitatione, sed ipsa sui perfectione formosa est, & speciosa: & ibi dicat esse oculos ejus columbas, ut duorum oculorum columbae duae, intelligantur esse Filius Dei & Spiritus sanctus. Et ne mireris, si columba simul dicatur, cum uterque similiter advocatus dicatur, sicut Joannes Evangelista declarat, Spiritum quidem sanctum dicens paraclerum, quòd est advocatus. Et de Jesu Christo nihilominus in Epistola sua dicit: Quia ipse sit advocatus apud patrem pro peccatis nostris. Sed apud Zachariam Prophetam duae olivae, ad dexteram & ad sinistram candelabri positae, unigenitum nihilominus, & Spiritum sanctum designare creduntur. Ecce es bonus fratrenus meus: & quidem ecce es speciosus, cubile nostrum umbrosum. Nunc primum videtur attentius inspicisse sponso sui pulchritudinem sponsa, & considerasse illis oculis, qui columbae esse dicti sunt, decus & speciem Verbi Dei. Quia revera non potest prius percipi, nec agnoscere quanta sit in verbo magnificentia, nisi prius oculos quasi columbae, id est, intelligentiam spirituales accipiat. Commune autem cubile sibi quòd dicit esse cum sponso, corpus hoc mihi videtur indicari animae: in quo adhuc posita, digna habita sit afficiendi ad consortium Verbi Dei. Idque umbrosum, utpote non aridum, fed fructuosum memorat, & tanquam densitate boni operis nemosum. Sed haec sponsa dicit, anima duntaxat quae columbae jam oculos habet. Hi verò qui tantummodo credunt sponso, non tamen percipere potuerunt in Verbo Dei, quanta sit pulchritudo, dicunt: Et vidimus eum, & non habebat speciem neque decorem: sed species ejus indecora, & deficiens praeter filios hominum. Quae autem bene profecit, & supergressa est adolescentularum, & octoginta concubinarum, & sexaginta reginarum ordinem: ista anima potest dicere, Ecce es decorus fratrenus meus, & quidem speciosus. Sed & si adhuc in corpore positus intelligam densitatem spirituum sensuum, & intelligentiam scripturarum divinarum tam crebra opacitate contextam, ut rapidior aëtu qui multos folet adurere, & arefacere fructus eorum, me tamen tenebrarum non possit, nec ulla vis tentationum fidei in me gemen arefacere: tunc possum dicere, quia cubile nostrum umbrosum. Quòd autem dicit, cubile nostrum: quasi commune sibi cum sponso corporis sui indicans esse locum, ad illam similitudinem dictum intellige, qua & Paulus dixit: Quia corpora nostra membra Christi sunt. Cum enim dicit, corpora nostra: quasi sponsae id esse corpus ostendit. Cum verò membra Christi memorat, eadem corpora etiam sponso esse corpus indicat. Haec ergo corpora si umbrosa sunt, ut superius diximus, bonis duntaxat operibus referta, & spiritualium sensuum densitate cumulata, de his talibus dici potest: Per diem sol non uret te, neque luna per noctem. Justum namque tentationis sol non adurit, requiescentem sub umbra verbi Dei. Ille enim sol qui adurit justum, non est damnabilis: sed ille magis qui se transfigurat in angelum lucis. Bonus ergo & decorus dicitur fratrenus: & quanto magis inspicere potuerit oculis spiritualibus, tanto speciosior invenitur & pulchrior: quia non solum illius species & pulchritudo mirabilis apparebit: verum & insipienti atque intuenti cum, decus ingens & species formae nova ac mirabilis orietur, secundum illud quòd Apostolus Verbi Dei intuens pulchritudinem dicit: Nam & si is qui foris est homo noster corrumpitur, sed qui intus est renouatur de die in diem. Merito ergo talis haec anima commune habet cubile cum verbo, corpus suum. Pervenit enim divina virtus usque ad corporis gratiam, cum in eo vel castitatis donum, vel continentiae, aliorumque bonorum operum collocat gratiam. Considera sane, ne forte possit etiam illud corpus quòd assumpsit Jesus, commune ei cum sponsa cubile